

Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Algıların Öğretmenlik Mesleğine Bağlılık Düzeyi ile İlişkisi*

(The Relationship Between Perceptions of Teaching Practice Course and Level of Commitment to Teaching Profession)

Nurhan Biçer¹, Hakkı Kahveci²

Makale Geçmişi

ÖZ

Article History

Alındı/Received:

02/05/2023

Kabul edildi/Accepted:

09/06/2023

Article Type:

Araştırma Makalesi

Research Article

DOI:

10.48174/buaad.1290997

Bu çalışmada eğitim fakültelerinde Öğretmenlik Uygulaması dersi almış öğrencilerin bu derse ilişkin algıları ile öğretmenlik mesleğine bağlılıkları arasındaki nedensel ilişkinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Çalışma nicel araştırma yöntemleri arasında bulunan ilişkisel tarama modeli ile yürütülmüştür. Veri toplama araçları olarak Öğretmenlik Uygulaması Ölçeği ve Öğretmenlik Mesleğine Bağlılık Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeklerin yapı geçerliği ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Çalışma verileri gerekli etik iznin alınması sonrasında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde özel eğitim, sınıf, okul öncesi, matematik, fen bilimleri ve İngilizce öğretmenliği programlarında Öğretmenlik Uygulaması dersini alan ve çalışmaya gönüllü katılan 227 öğretmen adayından elde edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin Öğretmenlik Uygulaması dersine ilişkin algıları ile Öğretmenlik mesleğine bağlılık düzeylerinin yüksek çıktığı, cinsiyet değişkenine göre ise her iki ölçeğin toplam ortalama puanlarının kadınlar lehine anlamlı bir farka sahip olduğu görülmüştür. Öğretmenlik Uygulaması dersine ilişkin algılar ile öğretmenlik mesleğine bağlılık düzeyi arasında pozitif yönlü, orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki çerçevesinde yapılan çoklu regresyon analizinde Öğretmenlik Uygulaması Ölçeğinin Uygulama Süreci boyutu dışındaki üç boyutunun öğretmenlik mesleğine bağlılık düzeyini yordadığı ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: öğretmenlik uygulaması dersi; öğretmenlik mesleğine bağlılık; öğretmen yetiştirme

© 2023 BUAAD-BIJAR. Tüm hakları saklıdır.

Kaynak gösterme / To cite this article:

Biçer, N., & Kahveci, H. (2023). Öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin algıların öğretmenlik mesleğine bağlılık düzeyi ile ilişkisi. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 1-16. doi: 10.48174/buaad.1290997

Summary

The most important factor in the education process is teachers. Teachers' possession of subject area knowledge, providing effective communication with students, improving themselves, being an explorer and interrogators, being professionally devoted and having a sense of responsibility are the qualities that a teacher should have occupationally. Pre-teaching education has an effect on teachers' possessing this characteristic. The quality of education taken during the pre-service period has a shaping role in teacher candidates' professional life in the future. Providing a teacher training programme qualified theoretically and practically and organizing relevant qualities formatively may be an effective factor in teacher candidates' having a positive attitude towards the profession and performing their occupation successfully. For this reason, it is thought to be important to reveal the connection between teacher candidates' professional commitment and their perceptions formed about the education taken in pre-service period in terms of its function as an academic source in planning and maintaining occupational training.

This study, it is aimed to reveal the connection between the perceptions of teacher candidates in Faculties of Education who takes school experience and teaching practice course and their professional commitment. Underneath this aim, it was tested whether there was a difference between students' perceptions of teacher practice course and their degree of

* Bu çalışma Hakkı Kahveci danışmanlığında Nurhan Biçer tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi, nurhanbicer85@gmail.com, Orcid: 0009-0009-1498-7647

²Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Dr. Öğr. Üy. hakkikahveci@gmail.com, Orcid: 0000-0002-8578-5622

professional commitment regarding gender variable. In addition, the predictive degree of the perceptions regarding the teaching practice course on the degree of commitment to the teaching profession was also studied.

In this study, one of the quantitative research methods, the correlational model was preferred. Two different scales were used as data collection tools in the study. The first scale is the 5-point Likert-type Teaching Practice Scale developed by Hacıömeroğlu and Değer (2017), consisting of 21 items and four dimensions. After confirmatory factor analysis was applied to the scale, one item was removed from the scale. The second data collection tool used in the study is the Scale of Commitment to the Teaching Profession. This 5-point Likert-type scale, developed by Yıldız (2020), consists of 33 items. After confirmatory factor analysis was applied to this scale, one item was removed from the scale. Reliability analyses of both scales were made. Data of the study were gathered from the teacher candidates who take teaching practice course and studying in the 4th year of the Education Faculty of Eskişehir Osmangazi University. After the validity and reliability analyses independent sample T-test, correlation and regression analyses were applied to obtained data. In the study, it was found that students have high levels of positive perception and these perceptions don't indicate meaningful variation in terms of gender variable. The degree of commitment to the teaching profession also had a high and too-high level of points. Also, the degree of commitment to the teaching profession has a meaningful variation on behalf of women. A positive and medium-level relationship was found between the perceptions of teaching practice course and the degree of commitment to the teaching profession. As a result of the regression analysis done within the scope of this relationship, it was determined that the perceptions of teaching practice course predict the commitment to teaching.

According to these findings, it is seen that the perceptions of teacher candidates on teaching practice course are predictors forming their degree of commitment to the teaching profession. Mentor teachers, school administrators and university instructors' supportive attitudes for improvement and performing their guidance mission have the power to be effective in teachers of the future being qualified and creating a high level of professional commitment. For this reason, it can be said that it is vital for this course, in which teacher candidates do practice and prepare themselves for the teaching profession, to be maintained studiously.

Keywords: teaching practice course; commitment to teaching profession; teacher training

Giriş

Eğitim her çağda bireylerin gelişimini ve sosyal bir varlık olarak toplumsallaşmasını sağlayan en önemli etkidir. Bireysel ve toplumsal gelişmenin, değer ve kültür aktarımıyla sosyal uyum ve barışın sağlanmasında kilit bir işleve sahip olan eğitim sürecinin yürütücüsü olan ise öğretmenlerdir. Öğretmenlerin nitelikleri eğitim sürecinin niteliğini de doğrudan belirleyici bir güce sahiptir. Öğretmen niteliklerine ilişkin olarak Köksal (2008) öğretmenlerin sorgulayıcı, eleştirel düşünme becerisine sahip ve sorumluluk bilinci yüksek öğrenciler yetiştirmeleri gerektiğini belirtmektedir. Işık, Çiltaş ve Baş (2010) öğretmenlerin alan bilgisi ile birlikte öğretim yöntem ve teknikleri iyi kullanabilmesi; öğrenci ve velilerin de dahil olduğu sosyal çevresiyle iyi ilişkiler kurması gerektiğini belirtmektedir.

Öğretmenlerin lider olarak öğrencileri etkileyici bir güce sahip olması eğitimin niteliğini artıran bir özelliktir. Öğretmenlerin alan bilgisine hakim, öğrencinin güçlü ve zayıf yönlerini bilen, öğrencilere keşfettiren, kendilerini ifade etmelerine fırsat veren, teknolojiyi kullanabilen, işbirlikçi olması öğretmen etkililiğini artırıcı özelliklerdir (Darling-Hammond, 2008: 92-93) Öğretmenlerin mesleki olarak donanımlı, mesleğini sevmesi, adanmışlık duygusuna sahip olması eğitim sürecinin niteliği için kritik bir öneme sahiptir. Öğretmenlerin sahip olması gereken özelliklere dönük olarak Milli Eğitim Bakanlığı (2017) tarafından üç ana başlık belirlenmiştir. Mesleki bilgi başlığı alanla ilgili bilgilere hakimiyet, alan bilgisinin öğretimi ve mevzuat bilgisini içermekte; mesleki beceriler

başlığında eğitim öğretim sürecini planlama, uygun öğrenme ortamları oluşturma, öğrenme sürecini yönetme ve ölçme-değerlendirme alt başlıklarından oluşmaktadır. Üçüncü ana başlık ise tutum ve değerler başlığını taşımakta ve bu başlıkta milli, manevi ve evrensel değerleri benimseme, öğrenciye yaklaşım, iletişim ve iş birliği, kişisel ve mesleki gelişim alt başlıklarını içermektedir.

Öğretmenlerin çalışma biçimleri ve mesleği başarılı bir şekilde yürütme koşulları birçok unsur tarafından etki altındadır. Öğretmenlerin mesleğe adanmışlığı da bunlardan biridir. Mesleğe adanmışlık, mesleği yürütmek için dışsal otoritenin zorlaması yerine içsel bir motivasyonla hareket etme, işe kendini vererek özverili çalışma ve yaptığı işe odaklanma ile ilgilidir (Turhan, Demirli ve Nazik, 2012). Adanmışlık kavramının içeriğini oluşturan aidiyet duygusu, örgüt ile birey arasında olumlu bir bağ oluşmasını ve iş görenlerin ortak amaçlar, değerler ve kültür etrafında toplanmalarını sağlamaktadır (Güner, 2006). Öğretmenlerin mesleğe bağlılıkları ile öğretim programlarına bağlılıkları arasında yakın ilişki bulunmaktadır. Mesleğe bağlılıkları yüksek olan öğretmenler öğretim programlarındaki kazanımlara ulaşmak için kendilerini geliştirmeye ve eğitimle ilgili güncel bilgilere ulaşmaya daha hevesli olmaktadır (Maral Polat, Yıldız ve Yıldız, 2022).

Öğretmenlerin mesleki değerlere ve örgütsel kültüre bağlılıkları ile öğretim çalışmalarını yaparken gösterdikleri özveri birbiriyle yakın ilişki içinde olduğundan öğretmenlerin mesleki bağlılıkları ve adanmışlıkları öğretimsel süreçlerin etkililiğini de etkileyecek unsurlardan biri olmaktadır (Celep, 2000: 15). Kırdök ve Doğanülkü'ye (2018) göre duygusal anlamdaki dengesizlik durumu mesleki bağlılığın azalmasındaki etkenlerden biridir. Öğretmenin çalışma şartlarını tatmin edici olarak algılaması, okul iklimi vb. çevresel etkilerin olumlu biçimde var olması öğretmenlerin duygusal dengelerini ve dolayısıyla mesleğe bağlılıklarını da olumlu yönde etkilemektedir.

Öğretmen yetiştirme sürecinin niteliği söz konusu öğretmen özelliklerin oluşmasında başat bir etken olmaktadır. Öğretmen yetiştiren kurumlar olan eğitim fakültelerinin teorik ve uygulamalı dersleri arasında olan Öğretmenlik Uygulaması dersi öğretmen adaylarının alanları ile ilgili okullarda öğrencilerle iletişim kurdukları, öğretmenlik bilgi ve becerilerini sergiledikleri, okulun işleyişi ve öğretmenlik uygulamaları hakkında görevli öğretmenlerden, okul yöneticilerinden ve üniversite öğretim elemanlarından rehberlik aldıkları bir derstir. Bu dersin doğrudan uygulamaya dönük olması öğretmen adaylarının hem mesleki açıdan ilk tecrübelerini kazanmasında hem de mesleğe ilişkin bakış açılarının oluşmasında önemli bir etken olabilmektedir. Bu ders kapsamında öğretmen adayları uygulama öğretmenin rehberliğinde öğretmenlik deneyimlerini yaşarlar.

Öğretmenlik Uygulaması dersi kapsamında öğretmen adayları dersin teorik ve uygulama aşamalarında rol alan uygulama öğretmeni, okul yöneticileri ve üniversite öğretim elemanlarıyla kurdukları etkileşimler ile okulda öğretmenlik deneyimini sergiledikleri öğrencilerle olan iletişimden ve okulun ikliminden etkilenirler. Öğretmenlik uygulaması dersi ile ilgili yapılan çalışmalarda (Taşdere, 2014; Demir & Çamlı, 2011; Baştürk, 2009; Karadüz vd., 2009; Eraslan, 2009) dersin

uygulama aşamasında öğrencilerin kendilerini gerçek bir öğretmenlik deneyimi içinde buldukları ancak bazı noktalarda yeterli dönüt alamama, mesleki bilgi ve becerileri ortaya koymada sorun yaşama, okul öğretmenlerinden yeterli rehberlik alamama ve okul ikliminden olumsuz etkilenme gibi durumlarla da karşılaşıldığı belirtilmiştir. Bu tür olumsuzluklar öğrencilerin öğretmenlik bilgi ve becerilerini yeterince kazanamamalarına neden olabilecek potansiyele sahiptir. Özkılıç, Bilgin ve Kartal (2008), Özçelik (2012) ile Bay vd.'nin (2020) yapmış oldukları çalışmada ise öğretmen adayları uygulama okulunda yapılan çalışmalarını yeterli bulduklarını, uygulama sürecinde öğretmenlik bilgi ve becerilerini geliştirdiklerini belirlemiştir. Öğretmenlik uygulamalarının öğretmen adaylarının mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmesine katkı yapacak nitelikte yürütülmesi öğretmenlerin bu dersle ilgili olumlu algılara sahip olabileceğini de göstermektedir.

Szocik vd. (2021) yansıtıcı uygulama yaparak öğretmen adaylarının mesleki kimlik gelişiminin desteklenebileceğini belirtirken Watt vd. (2012) öğretmen adaylarının motivasyonlarının dikkate alınarak rehberlik edilmesinin önemini vurgulamakta ve motivasyonlarının dikkate alınmadığı durumlarda meslekle ilgili yeterlilik duygularının, mesleki tatminlerin ve bağlılıkların düşük olacağını ifade etmektedir. Lejonberg vd. (2018) de etkili rehberlik çalışmalarının öğretmen adaylarının kendilerini geliştirmelerine yardımcı olduğunu belirtmektedir. Burns ve Badiali (2015) rehberlik çalışmalarını yetersiz ve eksik yürüten danışmanlarla çalışan öğretmen adaylarının gelişmelerini teşvik edici değil, değerlendirici ve yargılayıcı yaklaşıma maruz kaldıklarını belirtmektedir. Bu durum ise onların mesleki gelişimleri ve meslekle ilgili tutumlarını olumsuz etkileyebilecek potansiyele sahiptir. Öksüz ve Coşkun (2012) öğretmenlik uygulaması kapsamındaki etkinliklerin öğretmenlerin öz yeterlilik düzeylerine katkıda bulunduğunu; Demirtaş, Cömert ve Özer (2011) öğretmen adaylarının öz yeterlilik inançları ile mesleğe bağlılıklarının düşük ama pozitif yönde ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışmalar hizmet öncesi eğitimlerinin

Öğretmenlik uygulaması ile ilk öğretmenlik deneyimi yaşayan öğretmen adaylarının yaşadıkları deneyimlerin meslekle ilgili bilgi ve becerilerini geliştirme ve mesleğe olan yaklaşımlarında etkili olabileceği yapılan çalışmalarda görülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada eğitim fakültesinde öğrenim gören ve Öğretmenlik Uygulaması dersi alan öğretmen adaylarının bu derse yönelik algıları ile öğretmenlik mesleğine bağlılık düzeyleri arasındaki ilişki düzeyinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin algı düzeyi ile bu düzeyin cinsiyete göre farklılaşma durumu nedir?
2. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine bağlılık düzeyi ile bu düzeyin cinsiyete göre farklılaşma durumu nedir?
3. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin algıları ile öğretmenlik mesleğine bağlılık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin algıları öğretmenlik mesleğine bağlılık düzeyini yordamakta mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modellerinde iki değişken arasındaki korelasyon değeri hesaplanarak ilişki büyüklüğü ve yönü bulunur (Neuman, 2007). Bu modeldeki araştırmalar, bir olay veya olguyu betimleyen ve bu olay veya olgulara etki ettiği düşünülen değişkenlerin etkisini veya ilişki derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırmalardır (Kaya vd., 2012).

Örneklem Grubu

Çalışmanın verileri Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören ve Öğretmenlik Uygulaması dersini alan öğretmen adaylarından elde edilmiştir. İlgili bölümlerde bu derse kayıtlı 428 kişi bulunmaktadır. Anket formları çoğaltılarak bu dersi alan öğretmen adaylarına ulaştırılmış ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan katılımcılardan formları doldurması istenmiştir. Gönüllü olarak çalışmaya katılanların doldurdukları formlar geri toplanmıştır. Katılımcıların 74'ü erkek (%32,6), 153'ü (%67,4) kadındır. Çalışmada Özel Eğitim Öğretmenliği'nden 63 (%27,8), Sınıf Öğretmenliği'nden 41 (%18,1), Okul Öncesi Öğretmenliği'nden 38 (% 16,7) İlköğretim Matematik Öğretmenliği'nden 33 (14,5) Fen Bilgisi Öğretmenliği'nden 32 (%14,1) ve İngilizce Öğretmenliği'nden 20 (%8,8) kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların toplam sayısı ise 227 olarak hesaplanmıştır. Evrendeki sayı göz önüne alındığında bu örneklem sayısının yeterli olduğu görülmüştür (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004)

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak iki ayrı ölçek kullanılmıştır. İlk ölçek Hacıömeroğlu ve Değer (2017) tarafından geliştirilen Öğretmenlik Uygulaması Ölçeği'dir. Bu ölçek 5'li Likert tipinde olup 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte Uygulama Süreci, Üniversite Öğretim Elemanı, Öz Değerlendirme ve Okul Yönetimi olarak isimlendirilmiş dört alt boyut bulunmaktadır. Ölçeğin verileri yeni bir katılımcı grupta toplandığı için ölçeğe doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA sonucunda ölçeğin ilk halinde Uygulama Süreci boyutu altında yer alan bir maddenin farklı faktörlerden de yüksek düzeyde yük alması nedeniyle bu madde ölçekten çıkarılmıştır. 20 maddelik ölçeğin DFA uyum indekslerinin ($\chi^2= 317.340$ $df= 164$; $\chi^2/df = 1.93$ RMSEA=0.70 CFI=.904, GFI=.872) yeterli olduğu (Karagöz, 2016; Savcı & Aysan, 2016; Özdemir vd., 2020; Savcı & Griffiths, 2021) belirlenmiştir. Ölçekte yeniden hesaplanan Cronbach Alpha (α) katsayılarının alt boyutlarda

.75 ile .89 arasında değiştiği ve ölçeğin toplamı içinse .90 olduğu görülmüştür. Böylece ölçeğin 20 maddelik son hali ile çalışmanın analizleri yapılmıştır.

Çalışmada kullanılan ikinci veri toplama aracı Öğretmenlik Mesleğine Bağlılık Ölçeği'dir. Yıldız (2020) tarafından geliştirilen 5'li Likert tipindeki bu ölçek 33 maddeden ve Mesleki Özdeşim, Mesleki Değer, Mesleki Çaba ve Mesleki Adanmışlık adı verilen dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliğini doğrulamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. DFA sonucunda ölçekte yer alan 14. Maddenin farklı boyutlardaki değişkenlerle kovaryans bağlantısına sahip olduğu tespit edilmiştir. 14. Madde ölçekten çıkarılmış ve analiz yenilenmiştir. Analiz sonucunda uyum indekslerinin kabul edilebilir değerlerin altında olması nedeniyle modifikasyon önerileri doğrultusunda 9. ve 11. madde, 6. ve 12. Madde ile 15. ve 16. maddeler arasında önerilen modifikasyon işlemleri yapılarak uyum indekslerinin ($\chi^2= 891.892$ $df= 455$; $\chi^2/df = 1.96$ $RMSEA=0.65$ $CFI=.91$, $GFI=.808$) kabul edilebilir düzeyin üzerinde olduğu (Karagöz, 2016; Savcı & Aysan, 2016; Özdemir vd., 2020; Savcı & Griffiths, 2021) tespit edilmiştir. Ölçek için hesaplanan Cronbach Alpha (α) katsayılarının alt boyutlarda .67 ile .89 arasında değiştiği ve ölçeğin toplamı için .90 olduğu görülmüştür. Böylece ölçeğin 32 maddelik hali ile çalışmanın analizleri yapılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplama süreci öncesinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Araştırmalar Etik Kurulu'na başvurulmuş ve gerekli etik izin 09/11/2022 tarih ve 2022/17 sayılı toplantı kararı ile alınmıştır. Veri toplama için kullanılacak ölçekler ile kişisel bilgi formundan oluşan anket formları çoğaltılarak Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Öğretmenlik Uygulaması dersi öğretmen adaylarına ulaştırılmıştır. Ölçeği doldurmayı kabul eden katılımcılardan formlar geri alınarak veri toplama süreci tamamlanmıştır.

Veriler IBM AMOS 21 ve IBM SPSS 21 paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Anket formlarından 4 tanesi eksik veya yanlış doldurulduğu için veri grubundan çıkarılmıştır. Kayıp veri olmadığı tespit edildikten sonra verilere normallik testleri yapılmıştır. Ölçeklerdeki maddelerin basıklık ve çarpıklık değerlerinin +1,5 ile -1,5 arasında olduğu ve bu değerlerin normal dağılımı gösterdiği (Tabachnick & Fidell, 2013) belirlenmiştir. Ölçeklerin yapı geçerliğinin doğrulanması sonrasında betimleyici analizler ile cinsiyet değişkenine göre fark olup olmadığını tespit etmek için t testi, değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı ve varsa ilişkinin yönünü belirlemek için korelasyon analizi ve bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni ne düzeyde yordadığını belirlemek için de doğrusal regresyon analizleri yapılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amaçlarına dönük yapılan istatistiksel analizlerin bulgularına yer verilmiştir. İlk olarak Öğretmenlik Uygulaması dersini alan öğretmen adaylarının bu derse ilişkin algılarının ortalama puanları ile puanların cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumu incelenmiştir. Bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Algıların Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu ve toplam ortalama puanları

Boyut	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S.S.	Sd	t	p
Uygulama Süreci	Kadın	153	4.01	.87	225	-1.48	.14
	Erkek	74	3.83	.89	225		
	Toplam	227	3.95	.88			
Ünv Öğretim Elemanı	Kadın	153	4.14	.72	225	-2.29	.02*
	Erkek	74	3.90	.74	225		
	Toplam	227	4.06	.73			
Öz Değerlendirme	Kadın	153	4.18	.52	225	-1.68	.13
	Erkek	74	4.04	.70	225		
	Toplam	227	4.14	.56			
Okul Yönetimi	Kadın	153	4.26	.62	225	-1.94	.07
	Erkek	74	4.07	.82	225		
	Toplam	227	4.21	.70			
Ölçek toplam	Kadın	153	4.15	.52	225	-2.43	.02*
	Erkek	74	3.96	.59	225		
	Toplam	227	4.09	.55			

Tablo 1’de katılımcıların öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin Uygulama süreci boyutu ($\bar{X}$ = 3.95), Öz Değerlendirme boyutu ($\bar{X}$ = 4.14) ve Üniversite Öğretim Elemanı boyutunda ($\bar{X}$ = 4.06) yüksek düzeyde ve Okul Yönetimi boyutunda ($\bar{X}$ = 4.21) çok yüksek düzeyde ve ölçeğin tamamında ($\bar{X}$ =4.09) yüksek düzeyde algıya sahip oldukları görülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumunu ortaya çıkarmak için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Test bulgularına göre Uygulama Süreci boyutu ($t_{225} = -1.48$; $p > .05$), Öz değerlendirme boyutu ($t_{225} = -1.68$; $p > .05$) ve Okul Yönetimi boyutunda ($t_{225} = -1.94$; $p > .05$) cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Üniversite Öğretim Elemanı boyutu ($t_{225} = -2.29$; $p < .05$) ile Ölçeğin tamamı için ise ($t_{225} = -2.43$; $p < .05$) istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur.

Tablo 2

Öğretmenlik Mesleğine Bağlılık Düzeyinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular

Boyut	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S.S.	Sd	t	p
Mesleki Özdeşim	Kadın	153	3.47	.89	225	-3.21	.00*
	Erkek	74	3.04	.99	225		
	Toplam	227	3.33	.94			
Mesleki Değer	Kadın	153	4.22	.50	225	-4.43	.00*
	Erkek	74	3.78	.78	225		
	Toplam	227	4.08	.64			
Mesleki Çaba	Kadın	153	3.91	.74	225	-2.68	.00*
	Erkek	74	3.53	1.01	225		
	Toplam	227	3.79	.86			
Mesleki Adanmışlık	Kadın	153	4.04	.64	225	-4.29	.00*
	Erkek	74	3.51	.94	225		
	Toplam	227	3.87	.79			
ÖMB Toplam	Kadın	153	3.91	.54	225	-4.22	.00*
	Erkek	74	3.47	.81	225		
	Toplam	227	3.76	.67			

Katılımcıların öğretmenlik mesleğine bağlılık düzeyine ilişkin puanları incelendiğinde Mesleki Özdeşim boyutu ($\bar{X} = 3.33$) orta düzeyde, Mesleki Değer boyutu ($\bar{X} = 4.08$), Mesleki Çaba boyutu ($\bar{X} = 3.79$) ve Mesleki Adanmışlık boyutunda ($\bar{X} = 3.87$) yüksek düzeyde ve ölçeğin tamamında ($\bar{X}=3.76$) yüksek düzeyde puana sahip oldukları görülmektedir. Söz konusu puanların cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumu incelendiğinde ise Mesleki Özdeşim boyutu ($t_{225} = -3.21$; $p < .05$), Mesleki Değer boyutu ($t_{225} = -4.43$; $p < .05$) ve Mesleki Çaba boyutu ($t_{225} = -2.68$; $p < .05$) Mesleki Adanmışlık boyutu ($t_{225} = -4.29$; $p < .05$) ile ölçeğin tamamı için ($t_{225} = -4.22$; $p < .05$) cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.

Tablo 3

Öğretmenlik Uygulaması Dersine Dönük Algular ile Öğretmenlik Mesleğine Bağlılık Düzeyi Arasındaki İlişki

Boyut	1	2	3	4	5	6
(1) US	1	.557**	.423**	.442**	.283**	.838**
(2) ÜÖE	.557**	1	.428**	.366**	.388**	.785**
(3) ÖD	.423**	.428**	1	.324**	.301**	.682**
(4) OY	.442**	.366**	.324**	1	.340**	.701**
(5) OMB	.283**	.388**	.301**	.340**	1	.430**
(6) ÖUD	.838**	.785**	.682**	.701**	.430**	1

Tablo 3'te verilen korelasyon katsayılarına göre Öğretmenlik Uygulaması Dersi ölçeğinin boyutlarından Uygulama Süreci (US) boyutu Öğretmenlik Mesleğine Bağlılık toplam puanıyla pozitif yönde ve düşük düzey ilişkiye sahiptir. Aynı ölçeğin Üniversite Öğretim Elemanı (ÜÖE), Öz Değerlendirme (ÖD), Okul Yönetimi (OY) ve Öğretmenlik Uygulaması toplam ortalama puanıyla pozitif yönde ve orta düzey ilişkiye sahiptir. Bu değişkenlerin arasındaki tüm ilişki düzeyleri istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 4

Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Bulguları

Değişken	B	St. Hata	β	T	P
Sabit	1.372	.337		4.074	.00
1. US	-.006	.059	-.007	-.093	.92
2. ÜÖE	.243	.069	.263	3.506	.00
3. ÖD	.143	.079	.125	1.811	.07
4. OY	.200	.066	.206	3.031	.00

R= .456   R²= .208   R²_{Adjusted}= .193

F(4 222)= 14.53   p= .00

Öğretmenlik Mesleğine Bağlılık= 1.372-.006US+.243ÜÖE+.143ÖD+.200OY

Tablo 4'te Öğretmenlik Uygulaması Dersi ölçeğinin Üniversite Öğretim Elemanı (UÖE), Okul Yönetimi (OY) ve Öz Değerlendirme (ÖD) alt boyutlarının öğretmenlik mesleğine bağlılık düzeyini sırasıyla anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Ancak Uygulama Süreci (US) alt boyutu Öğretmenlik Mesleğine Bağlılığın yordayıcısı değildir.

Tartışma ve Sonuç

Öğretmenlik uygulaması dersi alan öğretmen adayları katılımcıların bu derse ilişkin algılarının okul yönetimi boyutunda çok yüksek, diğer boyutlarda ve ölçeğin tamamında yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç dersi alan katılımcıların ders kapsamındaki uygulama ve teorik çalışmalardan memnun oldukları şeklinde yorumlanabilir. Okul yönetimlerinin ve danışman öğretmenlerin destekleyici, rehberlik edici ve teşvik edici rollerini yeterli düzeyde yerine getirdiklerini, uygulama öğretim elemanlarının da süreci olumlu bir algı oluşturacak şekilde takip ettiği ve katılımcıların da kendilerini yeterli bulduğu bulgulardan anlaşılmaktadır. Özkılıç vd. (2008) ile Özçelik'in (2012) yapmış olduğu çalışmada da öğretmen adayları ders kapsamında yapmış oldukları çalışmaları ve uygulama öğretmeni ile uygulama öğretim elemanlarının dönütlerini ve

değerlendirmelerini önemli ölçüde yeterli bulmaktadır. Bay vd.'nin (2020) çalışmasında da öğretmen adaylarının uygulama okullarında önemli bir sorunla karşılaşmadıkları, süreçte kendilerini yeterli ve mesleği yapmaya hazır olarak hissettikleri, ders kapsamında kendileriyle etkileşimde bulunan görevlilerle önemli bir sorun yaşamadıkları belirlenmiştir. Bu bulgular ile çalışmanın bulguları benzerlik göstermekte iken Yılmaz (2008) öğretmen adaylarına okulda öğretmen gibi davranılmadığı ve öğretim elemanlarının ilgisiz ve yetersiz olarak algılandığı; Uçar (2012) ise dersin uygulama aşamasının öğretmen adayları tarafından sorunlu ve verimsiz olarak nitelendirildiği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar bu çalışmanın sonuçlarıyla çelişmekle birlikte söz konusu çalışmaların farklı zamanlarda ve farklı üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adayları ile yapılmış olmasından kaynaklanıyor olabilir. Çalışmada elde edilen bulguların yüksek düzeyde çıkmış olması Alkan'ın (2017) da belirttiği gibi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği bilgi ve deneyimlerine olumlu yönde katkıları olmaktadır.

Öğretmenlik Uygulaması dersine ilişkin algılar Üniversite Öğretim Elemanı boyutu ve ölçeğin tamamı için cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunurken Uygulama Süreci, Okul Yönetimi ve Öz Değerlendirme boyutunda anlamlı fark bulunmamaktadır. Üniversite Öğretim Elemanı boyutunda ve ölçeğin tamamında ise kadın öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Aktaş (2011) öğretmen adaylarının öğretmen yeterlilikleri üzerine yaptığı çalışmada da cinsiyete göre anlamlı bir fark bulmamıştır. Bu çalışmada ölçeğin üç boyutunda farklılık olmaması öğretmen adaylarının derse dönük algılarında cinsiyete dönük bir ayrımcılıkla karşılaşmadıkları, hem erkek hem de kadın öğretmen adaylarının ders kapsamında elde ettikleri kazanımları ve aldıkları dönütleri benzer şekilde algıladıkları şeklinde yorumlanabilir. Ancak Üniversite öğretim elemanı ve ölçeğin tamamı için oluşan anlamlı fark erkek katılımcıların üniversite öğretim elemanlarıyla kadın katılımcılar kadar etkili iletişim kurmuyor olmalarıyla ilişkili olabilir. Aynı zamanda Evin Gencel (2013) yaptığı çalışmada erkek öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme süreçlerinde kadınlara göre daha az düzeyde motivasyona ve çabaya sahip olduğunu belirtmektedir. Kadın öğretmen adaylarının üniversite öğretim elemanlarıyla öğrenmeye dönük daha fazla etkileşime girmek istemesi bu sonucun oluşmasında etkili olmuş olabilir.

Katılımcıların öğretmenlik mesleğine bağlılık düzeyleri Mesleki Özdeşim boyutunda orta düzey iken diğer boyutlarda ve Öğretmenlik Mesleğine Bağlılık ölçeğinin tamamında yüksek düzey olarak bulgulanmıştır. Bu bulgu öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin olumlu bir tutuma sahip olduğu, mesleğe bağlılık geliştirdikleri, mesleki heyecanlarının yüksek olduğu ve mesleği yapmaya ilgili ve istekli oldukları şeklinde yorumlanabilir. Özkan (2012) formasyon programındaki öğrencilerle; Bümen ve Ercan Özaydın'ın (2013) eğitim fakültesi öğrencileriyle; Meriç vd. (2019), Kozikoğlu ve Özcanlı (2020) ile Yıldırım ve Tösten'in (2020) çalışan öğretmenlerle; Sarıbaş, Akça

ve Meydan'ın (2020) ücretli öğretmenlerle yapmış oldukları çalışmalarda mesleğe bağlılık ve mesleki adanmışlık düzeylerinin yüksek ve çok yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Farklı örneklem gruplarında ve zaman dilimlerinde yapılan çalışmalarda öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının mesleğe bağlılıklarının yüksek olması bu çalışmanın bulguları ile paralellik göstermektedir.

Mesleğe bağlılık düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumu incelendiğinde tüm boyutlarda ve ölçeğin tamamında kadın katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu fark kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre daha yüksek düzeyde öğretmenlik mesleğine bağlılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada kadın katılımcıların öğretmenlik mesleğine bağlılıklarının erkeklere göre daha yüksek olması kadınların fakülte ve bölüm tercihlerinde öğretmenliğin kadınlara daha çok uygun olduğuna dair toplumsal kalıp yargıların etkisinde daha çok kalması ve mesleği daha çok içselleştirmiş olması ile açıklanabileceği gibi uygulama okullarında danışman öğretmenlerin çoğunluğunun kadın olmasının daha etkili ve yoğun bir iletişim ortamı sağlamış olma olasılığı ile de açıklanabilir. Benzer sonuçlar Devos vd. (2014), Kozikoğlu ve Özcanlı (2020) ile Özdemir ve Orhan'ın (2020) çalışmalarında da görülmektedir. Balkar ve Şahin'in (2014) çalışmasında erkek öğretmen adayları aile teşviki, başka bölüme puan yetmemesi gibi dışsal gerekçelerle bölüm tercihi yaparken, kadın öğretmen adaylarının çocuk sevgisi, öğretme isteği gibi içsel gerekçelerle bölüm tercihi yaptığı ortaya konulmaktadır. Bu durum kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek düzeyde mesleki bağlılık gösterdiği olgusunu açıklayabilecek niteliktedir. Ancak mesleğe bağlılık, adanmışlık ve olumlu tutuma sahip olma konusunda öğretmenlerle yapılan çalışmalarda cinsiyet yönünden Özkan (2012), Kırdök, ve Doğanülkü (2018) ve Sarıbaş, Akça ve Meydan (2020) fark bulmamışken Tümkaya ve Uştu (2016) erkekler lehine anlamlı bir fark bulmuştur. Çeşitli çalışmalardaki farklı bulgular öğretmenlik mesleğinde aktif olarak görev yapanların cinsiyete göre toplumsal kalıp yargılardan sıyrılabilirlikleri ve erkeklerin de mesleğe dönük bağlılıkların mesleği yaparken kadınların seviyesine ulaşmış olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca farklı gruplar ve zaman aralıklarında yapılan çalışmalarda farklı bulguların olması da normal kabul edilebilir.

Öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin Uygulama Süreci boyutu ile öğretmenlik mesleğine bağlılık arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde anlamlı bir ilişki varken Öğretmenlik Uygulaması Dersine ilişkin algıların diğer boyutları ve ölçeğin tamamıyla pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. Bu ilişki kapsamında yapılan analizde Öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin algıların öğretmenlik mesleğine bağlılığı Uygulama Süreci haricinde yordadığı görülmüştür. Bu bulgulara göre öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin algılarının öğretmenlik mesleğine bağlılıkla pozitif yönlü ilişkiye sahip olduğu ve mesleğe bağlılık düzeyini yordadığı söylenebilir. İkinci ve Tican Başaran'ın (2015) çalışmasında hizmet öncesi eğitimlerden olan Okul

Deneyimi dersini alan öğrencilerin meslekle ilgili bakış açılarının derinleştiği ve algularının daha olumlu yönde geliştiği görülmüştür. Akhan ve Kaymak'ın (2021) çalışmasında ise öğretmenlik uygulaması dersini alan öğrencilerin öz yeterlik ve mesleki motivasyonlarının arttığı bulgusu elde edilmiştir. Tarman'ın (2012) Amerika Birleşik Devletleri'nde yürüttüğü çalışmada da öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitim süreçleriyle mesleki bağlılıkları arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Öğretmenlik Uygulaması dersi de hizmet öncesi eğitim kapsamında değerlendirildiğinde bu çalışmanın bulgularının konuyla ilgili yapılan çalışmalarla örtüştüğü söylenebilir.

Üniversitede öğretim elemanlarıyla ve uygulama alanında danışmanlık yapan görevli öğretmenlerle etkili iletişim ve rehberlik süreci geleceğin öğretmenlerinin beklenen nitelikte öğretmen olmalarına temel oluşturmaktadır (Bates, Ramirez & Drita, 2009). Öğretmenlik uygulaması dersine dönük alguların mesleğe bağlılıkla pozitif yönlü ilişkisi ve mesleğe bağlılığı yordaması öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitiminin önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Görgeç, Çokçalışkan ve Korkut (2012) da hizmet öncesi eğitimin ve danışmanlık sürecinin öğretmen niteliğini etkilediğini belirtmektedir. Balkar ve Şahin (2014) etkili bir mentorluk sürecinin öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerini ve meslekle ilgili tutum geliştirmelerine olumlu katkı yapma gücüne sahiptir. Söz konusu araştırmaların ve bu çalışmanın bulgularına göre öğretmenlik mesleğine giriş öncesinde yapılan eğitimlerin niteliğinin ve uygulama süreçlerindeki rehberlik ve etkileşimlerin öğretmen adayı olan öğrencilerin mesleki tutumlarını geliştirmede etkili olduğu, nitelikli bir rehberlik ve danışmanlık eğitiminin mesleğe bağlılığın güçlendirilmesine katkı yapacağı görülmektedir. Bu nedenle eğitim fakültelerinde öğretmenlik uygulaması ve okul deneyimi gibi uygulama ve gözleme dönük derslerin planlanması takip edilmesi nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi için önem arz etmektedir.

Kaynakça

- Akhan, N. E., & Kaymak, B. (2021). Öğretmenlik uygulamasının öğretme motivasyonu ve öğretmenlik özyeterlilik inançlarına etkisi. *Journal of International Social Research*, 14(76), 563-574.
- Aktaş, İ. (2011). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen yeterliği üzerine etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 22(1), 13-23.
- Alkan, V. (2017). Bir sistematik derleme çalışması: 'öğretmenlik uygulaması. *Yıldız Journal of Educational Research*, 2(1), 1-23.
- Balkar, B., & Şahin, S. (2014). Aday öğretmenlere yönelik mentorluk programının uygulanmasına ilişkin eğitimcilerin görüşleri, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 29,83-100.

- Baştürk, S. (2009). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre incelenmesi. *İlköğretim online*, 8(2), 439-456.
- Bates, A. J., Ramirez, L., & Drits, D. (2009). Connecting university supervision and critical reflection: mentoring and modeling, *The Teacher Educator*, 44(2), 90–112. <https://doi.org/10.1080/08878730902751993>
- Bay, D. N., Şeker, P. T. & Alisinanoğlu, F. (2020). Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri. *Anadolu University Journal of Education Faculty*, 4(1), 1-20. <https://10.34056/aujef.625497>
- Burns, R. W., & Badiali, B. J. (2015). When supervision is conflated with evaluation: Teacher candidates' perceptions of their novice supervisor. *Action in Teacher Education*, 37(4), 418-437. <https://doi.org/10.1080/01626620.2015.1078757>
- Bümen, N. T., & Ercan Özaydın, T. (2013). Adaylıktan göreve öğretmen özyeterliliği ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlardaki değişimler. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 109-125
- Celep, C. (2000). Teachers' Organizational Commitment in Educational Organizations. *National Forum of Teacher Education Journal* 10(3).
- Çermik, H., & Şahin, B. D. A. (2010). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebepleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 201-212.
- Darling-Hammond, L. (2008). *Teacher learning that supports student learning*. In B. Z. Presseissen (Ed.), *Teaching for Intelligence*, (pp. 91-100). Corwin Press.
- Demir, Ö., & Çamlı, Ö., (2011). Öğretmenlik uygulaması dersinde uygulama okullarında karşılaşılan sorunların sınıf ve okul öncesi öğretmenliği öğrenci görüşleri çerçevesinde incelenmesi: nitel bir çalışma. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 24(1), 117-139.
- Demirtaş, H., Cömert, M., & Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının özyeterlilik inançları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 36(159).
- Devos, G., Tuytens, M., & Hulpia, H. (2014). Teacher's organizational commitment: Examining the mediating effects of distributed leadership. *American Journal of Education*, 120(2), 205-231. <https://doi.org/10.1086/674370>
- Ekinci, N., & Başaran Tican, S (2015). Okul deneyimi dersinin öğrencilerin öğretmenlik algılarına etkisi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 13-24. <https://doi.org/10.21666/mskuefd.27316>
- Eraslan, A. (2009). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının 'öğretmenlik uygulaması' üzerine görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*. 3(1), 2007-221.
- Evin Gencil, İ. (2013). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterliklerine yönelik algıları. *Eğitim ve Bilim*, 38(170). 237-252

- Görgeç, İ., Çokçalışkan, H., & Korkut, Ü. (2012). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adayları, uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim üyeleri açısından işlevselliği. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28,56-72.
- Güner, H. (2006) *Öğretmenlerin adanmışlık sorunu: İstanbul ili örneğinde bir çalışma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Hacıömeroğlu, G., & Değer, M. (2017). Sınıf öğretmeni adayları için öğretmenlik uygulaması ölçeği geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 548-564. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.287815>
- Işık, A., Çiltaş, A., & Baş, F. (2010). Öğretmen yetiştirme ve öğretmenlik mesleği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 53-62.
- Karadüz, A., Eser, Y., Şahin, C., & İlbay, A.B., (2009). Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre öğretmenlik uygulaması dersinin etkililik düzeyi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 6(11), 442-455.
- Karagöz, Y. (2016). *SPSS 23 ve AMOS 23 uygulamalı istatistiksel analizler*. Nobel.
- Kaya, A., Balay, R., & Göçen, A. (2012). Öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin bilme, uygulama ve eğitim ihtiyacı düzeyleri. *Journal of Human Sciences*, 9(2), 1229-1259.
- Kırdök, O., & Doğanülkü, H. A. (2018). Öğretmenlerin mesleki bağlılıklarının yordayıcısı olarak kişilik özellikleri. *Electronic Turkish Studies*, 13(19). <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13781>
- Kozikoğlu, İ. & Özcanlı, N. (2020). Öğretmenlerin 21. yüzyıl öğreten becerileri ile mesleğe adanmışlıkları arasındaki ilişki. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(1), 270-290.
- Köksal, N. (2008) Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin öğretmen, müdür ve bakanlık yetkilileri tarafından değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 23, 36-46
- Maral Polat, Ç. M., Yıldız, K., & Yıldız, S. (2022). Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine bağlılık algıları ile öğretim programına bağlılık algıları arasındaki ilişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 1124-1160. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2022.-1105108>
- Lejonberg, E., Elstad, E., Sandvik, L. V., Solhaug, T., & Christophersen, K. A. (2018). Developmental relationships in schools: pre-service teachers' perceptions of mentors' effort, self-development orientation, and use of theory. *Mentoring & Tutoring: Partnership in Learning*, 26(5), 524-541. <https://doi.org/10.1080/13611267.2018.1561011>
- Meriç, E., Öztürk Çiftci, D., & Yurtal, F. (2019). Algılanan örgütsel destek ve işe adanmışlık arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 27(1), 65-74. <https://10.24106/kefdergi.2296>

- Milli Eğitim Bakanlığı (2017). Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri, https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENLYK_MESLE_YY_GENEL_YETERLYKLERY.pdf
- Neuman, W. L. (2007). Toplumsal araştırma yöntemleri nitel ve nicel yaklaşımlar. Yayınodası.
- Öksüz, Y. & Coşkun, K. (2012). Öğretmenlik uygulaması I-II derslerinin zihin engelliler öğretmen adaylarının öz-yeterlilik algılamaları üzerindeki etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 131-155.
- Özçelik, N. (2012). Yabancı dil öğretmen adaylarının okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2), 515-536.
- Özdemir, T., & Orhan, M. (2020). İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin mesleki imaj algıları ile örgütsel adanmışlık davranışları arasındaki ilişki. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 132-147.
- Özkan, H. H. (2012). Öğretmenlik formasyon programındaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi sdü örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 29-48.
- Özkılıç, R., Bilgin, A., & Kartal, H. (2008). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. *İlköğretim online*, 7(3), 726-737.
- Sarıbaş, M. , Akça, D. & Meydan, A. (2020). Ücretli öğretmenlerin mesleğe adanmışlıkları. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 52-72.
- Savci, M., & Aysan, F. (2016). Relationship between impulsivity, social media usage and loneliness. *Educational Process: International Journal*, 5(2), 106–115.
- Savci, M., Griffiths, M.D. (2021). The development of the turkish social media craving scale (smcs): a validation study. *Int J Ment Health Addiction* 19, 359–373 <https://doi.org/10.1007/s11469-019-00062-9>
- Szocik, K., Gerry, M. A., & Nagro, S. A. (2021). The impact of reflective practice on teacher candidates' attitudes towards individuals with disabilities and professional identity. *Reflective Practice*, 22(6), 739-752. <https://doi.org/10.1080/14623943.2021.1967735>
- Tabachnick, B.G.,& Fidell L.S. (2013) *Using multivariate statistics* (sixth ed.) Pearson,
- Tarman, B. (2012). Öğretmenlik deneyimi dersinin öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik inançlarına etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(3), 1951-1973.
- Taşdere, A. (2014). Sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Electronic Turkish Studies*, 9(2), 477-1497.
- Turhan, M., Demirli, C., & Nazik, G. (2012). Sınıf öğretmenlerinin mesleğe adanmışlık düzeyine etki eden faktörler: Elazığ örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), 179-192.

- Tümekaya, S., & Uştu H. (2016). Tükenmişliğin mesleğe bağlılıkla ilişkisi: sınıf öğretmenleri üzerine bir araştırma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 272-289. <https://doi.org/10.17860/efd.48453>
- Uçar, M. Y. (2012). Öğretmenlik uygulamasına ilişkin durum çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2637-2660.
- Watt, H. M., Richardson, P. W., Klusmann, U., Kunter, M., Beyer, B., Trautwein, U., & Baumert, J. (2012). Motivations for choosing teaching as a career: An international comparison using the FIT-Choice scale. *Teaching and teacher education*, 28(6), 791-805. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2012.03.003>
- Yazıcıoğlu, Y., Erdoğan, S. (2004). *Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Detay.
- Yıldırım, İ. & Tösten, R. (2020). Öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algıları ile mesleki adanmışlıklarının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (36), 10-17.
- Yıldız, S. (2020). Öğretmenlik mesleğine bağlılık ölçeğinin geliştirilmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 463-482. <https://doi.org/10.18506/anemon.662930>